



* FÖRENINGEN FÖR SVERIGES KULTURTIDSKRIFTER

Remissyttrande Ds 2024:4

Via e-post: diarienummer Ku2024/00415

Kulturdepartementet

ku.remissvar@regeringskansliet.se

ku.md@regeringskansliet.se

Yttrande från Föreningen för Sveriges Kulturtidskrifter avseende promemorian Ds 2024:4 Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter

Den tidigare utredning som låg till grund för det nya mediestöd som gäller från och med i år, betonade nyhetsförmedling och lägger också särskilt fokus på lokala och regionala medier. Det nya mediestödet är inte som det gamla presstödet, som alla som uppfyllde vissa kriterier fick, nu görs bedömning av och ett urval bland dem som kan komma i fråga. Den nu aktuella promemorian är att betrakta som ett förslag till komplettering av det nya mediestödet som därmed uteslutit en del tidigare stödberättigade medier. Många tidskrifter föll ur stödsystemen under årsskiftet 2023/24. Utrymmet för att ge stöd till tidskrifter begränsades. Man skrev:

”Skälet till detta är inte att tidskrifterna saknar betydelse för demokratin utan att press- och mediestödet redan har vidgats till allt fler mottagare och att tidningar berättigade till betydande stödbelopp är på väg in i systemet”.

Man var kort och gott rädd för att för många skulle få rätt till stöd och att stödet därmed skulle bli för kostsamt. Med facit i hand kan vi också se att flera publikationer som befinner sig i gränzonen mellan att tillhöra kategorin dagspress och att vara tidskrifter, och som tidigare kunnat få bidrag via presstödet, med det nya bedömningssystemet helt hamnat utanför stödformen och drabbats av stora ekonomiska problem. Vi kan se att många medier ökar sin fokusering på förmedling av nyheter, säkert som ett led i jakten på läsare, men också som ett sätt att stärka sina chanser att få mediestöd. Detta oroar oss då det lämnar det kulturella och litterära samtalet därhän. Allt fler tidningar krymper eller tar bort det utrymme som tidigare gavs kulturen och den för demokratin så viktiga fördjupningen och eftertanken.

I den nu aktuella promemorian Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter (Ds 2024:4) ser vi nu att tendensen att förbise och utesluta det material och det arbetssätt som kulturtidskrifterna står för riskerar att upprepas.

Ändå håller sig Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter (FSK) försiktigt positiva till förslagen som promemorian innehåller. Vi anser dock att de förslag som ställs utifrån den

undersökning som gjorts bör förtydligas och specificeras, för att innefatta fler tidskrifter och tidningar.

Vi ser en väsentlig poäng med ett bredare stöd som också omfattar tidskrifter som på ett mer djupgående vis kan komplettera de intresseområden som nyhetsinriktad media inte har plats för och där heller inte utgivningstakten ska vara avgörande. Kulturtidskrifterna bär upp kritiken och essäistiken, och står för den allmänna förmedlingen och rapporteringen av konst och kultur. Med den ovannämnda allt större fokuseringen på nyhetsförmedling är det märkligt att tidskrifter med långsammare utgivningstakt och kulturtidskrifter inte ska omfattas av det föreslagna stödet.

Vi ser också att det kan komma att uppstå problem i gränsdragningen mellan det nuvarande kulturtidskriftsstödet, som administreras av Kulturrådet som en del av litteraturstödet och det nu föreslagna stöd som föreslås administreras av Mediemyndigheten och finansieras inom ramen för mediestödsanslaget. Vi efterlyser en tydligare reglering av vilken av vägarna som ska stödja vad och vem som kan komma i fråga för stöd.

På sidan 9 i promemorian definieras de tidskrifter som ska innefattas av bidraget:
”tidskrift som bedriver fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik avses i denna förordning en tidskrift som behandlar aktuella samhällsfrågor inom politik, ekonomi, kultur och samhällsliv på ett fördjupande sätt och som i sitt redaktionella innehåll ger uttryck för ett brett utbud av ämnen och perspektiv.”

I princip överensstämmer denna urvalsprecisering av de tidskrifter som kan komma att omfattas av stödet med den gängse definitionen av kulturtidskrifter, som alltså *inte* ska innefattas av stödet. Avgränsningen gentemot kulturtidskrifter kan därför komma att ske på tämligen godtycklig grund och motiveras här heller inte nämnvärt. Denna definitions-/avgränsningsproblematik är grav, och kanske en initial premiss var att man inte ville inbegripa kulturtidskrifterna och att denna premiss styrde arbetet från första början.

Vidare krävs ett förtydligande om ifall utredningens föreslagna stöd syftar till att på längre sikt fasa ut befintliga produktionsstöd och i så fall är att betrakta som ett övergångsstöd från fysiska medium till digitala, eller om stödet bör ses som ett komplement för att stärka de redan idag ekonomiskt hårt belastade tidskriftsredaktionerna? Är det ett komplement ställer vi oss positiva till en stödet, men om det handlar om en övergång så är det en orealistisk bidragssumma som föreslås. Vi anser inte att denna står i relation till de faktiska kostnader som krävs för en sådan övergång. Vi anser det inte heller självklart att alla medier i framtiden ska vara digitala. Tryckta tidskrifter är i sig en konstform att värna. Att läsa på papper är också enligt många en helt annan upplevelse än att läsa digitalt och tryckta mediet passar kulturtidskrifternas eftertänksamma texter ofta mycket bättre än det digitala.

Vad gäller den ekonomiska sidan så kan vi hänvisa till exempel från våra medlemmar – alltså kulturtidskrifter med mindre upplaga, annonsintäkter och antal prenumerationer än de tidskrifter som ni räknar med – där utvecklandet av en ny hemsida som blott *komplement* till den tryckta tidningen (alltså ingen övergång till digital tidning) har inneburit kostnader som ligger i nivå med dem som utredningen beräknar. Utredningens föreslagna budget är därför inte realistisk.

En digitalisering är inte något som genomförs en gång för att sedan vara klar vad utgifterna beträffar. Detta kräver tvärtom ett pågående underhåll, och ju mer digital en journalistisk produkt är, desto mer måste den underhållas och utvecklas och kostar pengar. Kostnaderna för digital publicering har dessutom ökat närmast exponentiellt det senaste årtiondet, och i ljuset av det förefaller utredningen naiv vad gäller föreställningen av kostnader. Den ekonomi som utredningen kalkylerat ligger i underkant för de verkliga kostnaderna som en ren digital övergång innebär. I själva verket handlar det snarare om en budget för en utveckling/uppdatering av en hemsida enligt dagens standarder. Det skall dock kommas ihåg att även denna kommer att kräva underhåll och uppdatering. Det betyder att också för detta syfte är budgeten för liten. Vi får inte heller glömma att betalningsviljan när det gäller digitala prenumerationer är lägre än för fysiska dito. Att gå över till enbart digital publicering tar alltså bort en del av möjligheterna till inkomster för tidskrifterna.

Sedan får vi inte heller glömma att de riktigt stora utgifterna för en tidningsredaktion inte är tryck eller ens den allt dyrare distributionen utan det redaktionella och journalistiska arbetet med att fylla tidskrifter med innehåll.

Slutsats

Vi kulturtidskrifter behöver få veta vem som i framtiden ska ta ansvaret för de stödformer som kan gälla oss. Sedan många år grundar sig svensk kultur- och mediepolitik på vetskapen om att Sverige är ett för litet språkområde för att det ska gå att finansiera ett medielandskap med tillräcklig bredd och djup utan olika typer av skattefinansierade stöd.

Kulturtidskriftsstödet har i stort sett inte förändrats sedan 1974. Men kulturtidskrifternas förutsättningar har gjort det, och vår roll har blivit än viktigare. Det nu föreslagna stödet till vissa tidskrifter är långt ifrån tillräckligt för att täcka de behov som finns. Dock ställer sig FSK som sagt försiktigt positiva till den aktuella promemorians förslag till stöd. En förutsättning är emellertid att det inte blott blir ett engångsstöd utan att det permanentas som ett *ytterligare* digitalt stöd, samt att kulturtidskrifter i någon mån kan omfattas av stödet. För kulturtidskrifternas del är en förutsättning att detta inte ska innebära några försämringar gällande de stödformer som idag administreras via Kulturrådet.

Augusti 2024

Styrelsen för Föreningen för Sveriges Kulturtidskrifter